

แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำใ้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยนครราชสีมา*

GUIDELINES FOR PROMOTING SERVANT LEADERSHIP AMONG
FACULTY MEMBERS IN THE MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN
EDUCATIONAL ADMINISTRATION, NAKHON RATCHASIMA COLLEGE

วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม¹, สมเดช Sawandee², ทวีศักดิ์ แก้วอาษา³ และ สุพล จอกทอง⁴
Wiralpath Wongwatkasem¹, Somdet Sawandee², Thaweesak Kaew-asa³ and Supon Jogthong⁴
¹⁻⁴วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻⁴Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: wiralpath@nmc.ac.th

วันที่รับบทความ : 10 เมษายน 2569; วันแก้ไขบทความ 21 เมษายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 23 เมษายน 2569

Received 10 April 2026; Revised 21 April 2026; Accepted 23 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำใ้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา และ 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำใ้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นการวิจัยผสมผสานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตร

Citation:

*วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม, สมเดช Sawandee, ทวีศักดิ์ แก้วอาษา และ สุพล จอกทอง. (2569). แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำใ้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(2), 277-289.

Wiralpath Wongwatkasem, Somdet Sawandee, Thaweesak Kaew-asa and Supon Jogthong. (2026). Guidelines For Promoting Servant Leadership Among Faculty Members In The Master Of Education Program In Educational Administration, Nakhon Ratchasima College.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(2), 277-289.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมาที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 186 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการสร้างความสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ และด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, ภาวะผู้นำให้บริการ, อาจารย์ประจำหลักสูตร

Abstract

This research aimed to 1) study the level of servant leadership among faculty members in the Master of Education program in Educational Administration at Nakhon Ratchasima College, and 2) study guidelines for promoting servant leadership among faculty members in the Master of Education program in Educational Administration at Nakhon Ratchasima College. This was a mixed-methods research. The sample consisted of 186 graduate students in the Master of Education program in Educational Administration at Nakhon Ratchasima College, currently studying in the 2025 academic year. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table and simple random sampling. The instruments used were questionnaires with a content validity coefficient of 0.80-1.00 and a reliability coefficient of .97, and semi-structured interviews. Data were

analyzed using statistical software, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and descriptive analysis.

The research findings revealed that:

1. The level of servant leadership among faculty members in the Master of Education program in Educational Administration... 1. The overall performance of Nakhon Ratchasima College is at a high level.

2. The guidelines for promoting service leadership among faculty members in the Master of Education program in Educational Administration at Nakhon Ratchasima College consist of 5 aspects: service and empathy, student potential development, ethics and morality, building relationships and academic community, and empowerment and participation.

Keywords: Educational Administration, Program Lecturers, Servant Leadership

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เชิงลึก ความสามารถในการวิจัย และภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้ บทบาทของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจึงไม่ได้จำกัดเพียงการถ่ายทอดความรู้ แต่ต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาในยุคใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการพัฒนาศักยภาพอย่างยั่งยืน (Peter G. Northouse, 2016)

ภาวะผู้นำให้บริการ เป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจอย่างแพร่หลายในวงการบริหารและการศึกษา โดยเน้นให้ผู้มีบทบาทในการให้บริการ สนับสนุน และพัฒนาผู้อื่นเป็นสำคัญ แนวคิดดังกล่าวถูกเสนอโดย Robert K. Greenleaf (1977) ซึ่งมองว่าผู้นำที่แท้จริงควรเริ่มต้นจากความต้องการที่จะรับใช้ผู้อื่น และมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้ตามให้เติบโตอย่างเต็มที่ ต่อมา Larry C. Spears (1995) และ James W. Laub (1999) ได้พัฒนาและสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำให้บริการให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเน้นประเด็นสำคัญ เช่น

การให้บริการ การพัฒนาผู้อื่น และการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบทบาทของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่า ภาวะผู้นำให้บริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Liden et al., 2008; วิโรจน์ สารรัตน์, 2557) โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษา ผู้นำที่มีลักษณะให้บริการจะสามารถสร้างแรงจูงใจและความร่วมมือในการทำงานของครูและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำให้บริการส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขณะที่การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ยังมีจำนวนจำกัด ทั้งที่อาจารย์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักศึกษาซึ่งจะก้าวไปเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต นอกจากนี้ ยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาไทย

วิทยาลัยนครราชสีมา ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตทางการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาอาจารย์ประจำหลักสูตรให้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับบริบทของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะภาวะผู้นำให้บริการ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้อาจารย์สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู การเป็นที่ปรึกษา และการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามเป้าหมายของหลักสูตร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพอาจารย์ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำใ้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำใ้บริการ เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในแวดวงวิชาการด้านการบริหารและการศึกษา โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดของ Robert K. Greenleaf ที่เสนอว่า ผู้นำควรเริ่มต้นจากการเป็น “ผู้รับใช้” และมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้อื่นเป็นสำคัญ ต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้รับการขยายความและพัฒนาให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการสังเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำใ้บริการ เช่น การรับฟัง ความเห็นอกเห็นใจ และการพัฒนาผู้อื่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำรูปแบบนี้ (Spears, 1995)

ในด้านการพัฒนาเชิงทฤษฎี นักวิชาการได้พยายามจัดโครงสร้างองค์ประกอบของภาวะผู้นำใ้บริการให้สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างเป็นระบบ โดย James W. Laub ได้เสนอกรอบแนวคิดที่เน้นการให้คุณค่ากับบุคคล การพัฒนาผู้อื่น และการสร้างชุมชนองค์กร ซึ่งช่วยให้สามารถวัดและประเมินภาวะผู้นำใ้บริการได้อย่างชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ งานทบทวนวรรณกรรมในระดับนานาชาติยังชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำใ้บริการเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการศึกษาอย่างกว้างขวางในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ในบริบทของการศึกษา งานวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำใ้บริการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรการศึกษา โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน และการส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกในองค์กร เช่น การศึกษาของ Sirisooksilp, Ariratana และ Ngang (2017) พบว่า ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความเป็นเลิศของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างชุมชน ความไว้วางใจ และการมีวิสัยทัศน์

นอกจากนี้ งานวิจัยในประเทศไทยยังสะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำใ้บริการมีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารและการพัฒนาองค์กรการศึกษา โดยการศึกษาของ Jesadakultavee และคณะ (2565) พบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบบริการในระดับสูง และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศที่พบว่า ภาวะผู้นำใ้บริการมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความพึงพอใจ และความยุติธรรมในองค์กร

ภาวะผู้นำให้บริการในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดของ Larry C. Spears (1995) ซึ่งเสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำให้บริการจำนวน 10 ประการ และแนวคิดของ James W. Laub (1999) ที่สรุปองค์ประกอบเป็น 6 ด้าน จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ให้เหมาะสมกับบริบทของอาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จึงกำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำให้บริการไว้ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น (2) ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน (3) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ และ (5) ด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 360 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 186 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและผลงานดีเด่น จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิต 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการสร้างสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ และด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert และแบบสัมภาษณ์แลกลิ่งโครงสร้าง

สำหรับศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นกำหนดกรอบแนวคิดและนิยามตัวแปร ก่อนสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าระหว่าง 0.80–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และรวบรวมกลับคืนด้วยตนเองหรือผ่านช่องทางออนไลน์ ได้คืนทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ครบถ้วนแล้ว นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ดังตารางที่ 1

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น	4.56	0.63	มากที่สุด
2	ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	4.43	0.63	มาก

3	ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.44	0.63	มาก
4	ด้านการสร้างความสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ	4.37	0.62	มาก
5	ด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม	4.44	0.63	มาก
ภาพรวม		4.45	0.51	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ระดับภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D.= 0.63) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.63) รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.63) และด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.63) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.62)

2. ผลการศึกษาศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ดังตารางที่ 2

รายการ	แนวทาง
1. ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น	อาจารย์ควรแสดงบทบาทของการเป็นผู้ให้บริการทางวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาของผู้เรียนอย่างเข้าใจ พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและสนับสนุนอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพ และเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน
2. ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	อาจารย์ควรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ โดยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก การคิดวิเคราะห์ การทำวิจัย และการพัฒนาทักษะวิชาชีพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการออกแบบกิจกรรมการ

	เรียนรู้ที่ท้าทายและสอดคล้องกับบริบทจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	อาจารย์ควรยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความโปร่งใส เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในวิชาชีพ ตลอดจนปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน
4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ	อาจารย์ควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกสถาบัน โดยสนับสนุนการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) หรือการทำวิจัยร่วม เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และยกระดับคุณภาพทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง
5. ด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม	อาจารย์ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร โดยส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและการมีบทบาทอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบและการเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำไม่บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ควรมุ่งเน้นการพัฒนายอย่างเป็นระบบใน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น โดยอาจารย์ควรแสดงบทบาทของการเป็นผู้สนับสนุนและรับฟังผู้เรียนอย่างเข้าใจ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและเอื้อต่อการพัฒนา ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ควรส่งเสริมให้อาจารย์ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ สนับสนุนการเรียนรู้เชิงลึก การวิจัย และการพัฒนาทักษะวิชาชีพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาจารย์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการยึดมั่นในความซื่อสัตย์ โปร่งใส และจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในองค์กร ด้านการสร้างความสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายใน

และภายนอกสถาบัน และด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของและการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ แนวทางทั้ง 5 ด้านดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

1. ระดับภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาจารย์ประจำหลักสูตรส่วนใหญ่มีบทบาททั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และการกำกับดูแลงานวิจัยของนักศึกษา ซึ่งล้วนต้องอาศัยความเอาใจใส่ การให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด และการสนับสนุนผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้อาจารย์มีพฤติกรรมที่สะท้อนลักษณะของภาวะผู้นำให้บริการอย่างชัดเจน อีกทั้งบริบทของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเชิงลึกและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ยังเอื้อต่อการแสดงบทบาทของอาจารย์ในฐานะ “ผู้ให้บริการทางวิชาการ” และ “พี่เลี้ยงทางวิชาการ” นอกจากนี้ นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาของสถาบันที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตอย่างรอบด้าน ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้อาจารย์มีพฤติกรรมภาวะผู้นำให้บริการในระดับสูง วิโรจน์ สารรัตน์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางการศึกษากับการพัฒนาองค์กร ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำทางการศึกษาที่มีลักษณะให้บริการจะส่งผลให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงาน มีความผูกพันต่อองค์กร และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับสูง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eva et al. (2019) ได้ทำวิจัยเรื่อง Servant Leadership: A Systematic Review and Call for Future Research ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำให้บริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้นำที่มุ่งเน้นการให้บริการและพัฒนาผู้อื่น จะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกทั้งในระดับบุคคลและองค์กร

2. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการสร้างความสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ และด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวครอบคลุมมิติสำคัญของบทบาทอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งด้านการดูแลผู้เรียน การพัฒนาศักยภาพเชิงวิชาการ และการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความสำเร็จของผู้เรียน โดยเฉพาะการเน้นการให้บริการและการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นหัวใจของภาวะผู้นำให้บริการ ประกอบกับการยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในวิชาชีพ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมที่ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ ศรีโคตร (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการควรมุ่งเน้นการให้บริการผู้อื่น การพัฒนาบุคลากร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์กรและการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2557) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษายุคใหม่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาคน การสร้างความร่วมมือ การใช้อำนาจเชิงคุณธรรม และการส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กรอย่างยั่งยืน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำให้บริการเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอาจารย์ระดับอุดมศึกษาได้อย่างเหมาะสม.

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ระดับภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการและเอาใจใส่ผู้อื่น ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการสร้างความสัมพันธ์และชุมชนทางวิชาการ และด้านการเสริมพลังและการมีส่วนร่วม สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) สถาบันควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการ

พัฒนาศักยภาพอาจารย์ประจำหลักสูตร โดยเฉพาะการส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการทั้ง 5 ด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา

2) ควรจัดโครงการอบรมหรือพัฒนาวิชาชีพอาจารย์ที่เน้นบทบาทการเป็น ผู้นำให้บริการ เช่น การเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ การให้คำปรึกษา และการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก และ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ใน สถาบันอุดมศึกษาอื่น หรือในสาขาวิชาอื่น เพื่อเปรียบเทียบและขยายผลการวิจัยให้กว้างขวาง มากขึ้น 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำให้บริการของอาจารย์ เช่น ประสพการณ์การทำงาน วัฒนธรรมองค์กร หรือการสนับสนุนจากผู้บริหาร

เอกสารอ้างอิง

ธนวัฒน์ ศรีโคตร. (2562). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา.

ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). ภาวะผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาองค์กร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Jesadakultavee, P., et al. (2022). Servant leadership behaviors of university administrators. *International Education Journal*.

Laub, J. A. (1999). Assessing the servant organization: Development of the servant organizational leadership assessment (SOLA) instrument (Doctoral dissertation). Florida Atlantic University.

Liden, R. C., Wayne, S. J., Zhao, H., & Henderson, D. (2008). Servant leadership: Development of a multidimensional measure and multi-level assessment. *The Leadership Quarterly*, 19(2), 161–177.

Northouse, P. G. (2016). *Leadership: Theory and practice* (7th ed.). Sage Publications.

Sirisooksilp, S., Ariratana, W., & Ngang, T. K. (2017). The effect of administrators' servant leadership on school effectiveness. *International Journal of Educational Administration*.

Spears, L. C. (1995). Reflections on leadership: How Robert K. Greenleaf's theory of servant leadership influenced today's top management thinkers. John Wiley & Sons.